

Péter László nyolcvanéves*

Péter László nyolcvanéves. E kijelentő mondat alanyát fölösleges bemutatnom Szegeden, amely városnak díszpolgára, és különösképpen szükségtelen a Somogyi-könyvtárban, amely intézménynek évtizedeken át munkatársa volt. Ami pedig a mondat állítmányát illeti, az teljességgel hihetetlen azok számára, aki őt csak látásból ismerik, vagy csupán a keze alól az utóbbi néhány évben kikerült könyvek, meg irodalom- és várostörténeti dolgozatok mennyisége és minősége alapján próbálnák kitalálni életkorát. Mivel azonban a mondat mégiscsak igaz, fölöttébb helyénvaló, hogy Péter Lászlót ebből az alkalomból ünnepi kiállítással köszöntse a Somogyi Könyvtár, amely több mint fél évszázad óta munkahelye, vagy hivatalosan is, vagy „csak” ténylegesen, mint például a legutóbbi húsz évben. Személyiségének és teljes munkásságának bemutatásához nagyságrenddel kellett volna megnövelni a tárlók számát, úgy ítélem azonban, hogy az itt látható anyag is méltó módon jeleníti meg, honnan jött Péter László, és ami fontosabb, hová tartott és hova jutott el szerette városának és a magyar kultúrának a szolgálatában.

Mindig élvezettel olvasom írásait, de beszélni rójuk ez alkalommal nem fogok. Néhány mondatot Péter Lászlóról mondok, a férfiről, a szónak abban a nem kirekesztő értelmében, amellyel Horatius a „vir” szót használta nemegyszer idézett soraiban:

*Iustum ac tenacem propositi virum
non civium ardor prava iubentium
non vulvis instantis tyranni
mente quatit solida...*

Nyers magyar fordításban ez így hangozhat:

*Az igazságos és elhatározásához ragaszkodó férfit
szüldről véleményében nem rendíti meg
sem rossz irányt parancsoló polgártársainak heve,
sem a kényűr fenyegető tekintete...*

Megmagyarázom, miért jutott eszembe a római költő verse. A Péter László névvel először 1957-ben találkoztam, két hivatalos papíron is, éppen abban az időszakban, amikor a név viselője államfogoly volt. Magatartását mindkét iratban súlyosan kifogásol-

ták, az egyikben érzékelhető rosszindulattal. Ám a róla alkotott képemet nem ez, hanem a böngészés közben véletlenül kezembe került másik, a tíz évvel korábbi egyetemi tanácsi jegyzőkönyv határozta meg, mindmáig érvényesen. Ebből kiderült, hogy még doktorrá avatása előtt sem félt a méltóságos tanács zordon tekintetétől, s velük dacolva, az egy évvel azelőtt kikiáltott köztársaság öntudatos polgárához illő módon fogadta a kiérdemelt címet. A történetet dióhéjban megtalálhatjuk a Szegedi sereg-számla című, 1999-ben megjelent kötetben, azt pedig, hogy viselkedését milyen skandalumnak minősítették a tanácsülésen, bizonyára máig őrzi a jegyzőkönyv. Amikor azt olvastam, huszonöt éves voltam, kedves költőim Petőfi, József Attila, Csokonai, megannyi lázadó diák. Ugye, nincs mit csodálkozni azon, hogy Péter Lászlót ismeretlenül is elraktároztam memóriám egy speciális rekeszébe? Amelyikbe ti. azok kerülnek, akikkel kettesben is el mernék menni éles felderítésre. Aki volt katona, érti, mit akarok mondani.

Tudjuk, hogy későbbi pályája során is történt vele egy s más, ami megint csak felidézheti a horatiusi sorokat. Két vesztés harcát említtem itt csupán: a Kodály Zoltán teret és Bálint Sándor temetését. Mondhatná valaki, Péter László mindig principiális ember volt, nem pedig politikus ember, de mire ment vele? Az újabb köztársaságot már tizenhat éve kikiáltották, és az ország jelvényén most is ott van a királyi korona. Azt a teret nem Kodályról nevezték el, amikor pedig már lehetett volna. És Bálint Sándor emléke sem 1980-ban sérült utoljára. Erre Eötvös József bölcsességével válaszolok. Ezt is Péter Lászlótól tanultam: „Vannak helyzetek, melyekben fáradságunk jutalma nem a siker, hanem csak azon meggyőződés, hogy kötelességünket teljesítettük, habár a siker reménye nélkül.”

Jóllehet a születésnap jökvánóságok ideje még nem jött el, most – kéretlenül is mindnyájunk nevében – az ünnepelhez fordulok. Kedves Laci! Köszönjük életműved eddigi szakaszát. Kívánjuk magunknak, barátainak, tisztelőidnek és városodnak, hogy még sok éven át együtt örülhessünk társaságotnak és munkád újabb eredményeinek.

Csákány Béla

* Elhangzott 2005. január 11-én a Somogyi-könyvtárban, Péter László életmű-kiállításának megnyitóján.

A „szombatások” a SZAB kertjében